

УДК 821.161.2-1Ф.09:398.8

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/82-2-49>**Валентина ЧОЛКАН,***orcid.org/0000-0002-6635-2493*

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри української літератури

Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

(Чернівці, Україна) *v.cholkan@chnu.edu.ua***ЮРІЙ ФЕДЬКОВИЧ І НАРОДНА ПІСНЯ**

У статті крізь призму феноменальних здібностей Ю. Федьковича акцентовано на його художньому доробку та впливові народнопісенної традиції, що стала основою письменницької творчості митця. Ю. Федькович вмів не тільки гарно співати (його улюбленими народними піснями були співанки про Олексу Довбуша, коломийки), а й добре знав нотну грамоту, грав на багатьох музичних інструментах (скрипці, цимбалах, гітарі, цитрі, лірі). Відповідно музичне обдарування письменника знайшло свій вияв у його поетичній, прозовій, драматичній творчості та навіть у публіцистиці, де простежується чимало народнопісенних мотивів, вже не кажучи про жанрове означення власних творів на зразок «співанки», «пісні».

Народна пісня супроводжувала Юрія Федьковича протягом усього його життя. Навіть перебуваючи на службі у австрійській цісарсько-королівській армії, він ні на мент не забував про рідну пісню, про що засвідчували у спогадах побратими – приятелі поета по військовій службі.

У творчості буковинського письменника народнопісенна традиція розвивається у кількох аспектах, які дозволяють скласти цілісне уявлення про нерозривний зв'язок його творів із фольклором. Тема «Юрій Федькович і народна пісня» надто широка, оскільки охоплює декілька напрямків, кожен із яких підкреслює її багатогранну структуру. Йдеться про народні пісні на слова Ю. Федьковича, пісні українських композиторів на слова поета, наприклад, С. Мандичевського, С. Воробкевича, А. Вахнянина, Ф. Колесси, С. Людкевича, О. Нижанківського та пісні про Буковинського Соловія. Зокрема, детально розглянуто поезії Ю. Федьковича, на яких позначився фольклорний вплив і які були свого часу омузичені та ті прозові і драматичні твори, де наявне використання текстів українських народних пісень. Виокремлено фольклористичну діяльність Ю. Федьковича, що вплинула на ідейно-художній та сюжетно-тематичний зміст його багатожанрової творчості, а також наголошено на його перекладах українських народних пісень німецькою мовою.

Ключові слова: пісня, поезія, мотив, прозовий, драматичний, композитор, ноти, мелодія.

Valentyna CHOLKAN,*orcid.org/0000-0002-6635-2493*

Candidate of Philological Sciences,

Associate Professor at the Department of Ukrainian literature

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

(Chernivtsi, Ukraine) *v.cholkan@chnu.edu.ua***YURIY FEDKOVYCH AND FOLK SONG**

The article emphasizes the creative heritage of Yuriy Fedkovych and the influence of the folk song tradition, which formed the foundation of the artist's literary work through the light of his phenomenal talents. Y. Fedkovych not only sang well (his favorite folk songs included songs about Oleksa Dovbush and kolomyikas) but also had a strong grasp of notation and played many musical instruments, such as violin, cymbals, guitar, zither, and lyre. His musical talent manifested in his poetic, prose, and dramatic works, as well as in his journalism, where numerous folk song motifs can be traced, not to mention the genre-specific titles of his works, such as «spivanka» and «song».

Folk songs accompanied Yuriy Fedkovych throughout his entire life. During his service in the Austrian emperor-royal army, he never forgot his native songs, as his comrades and brothers-in-arms attested.

In the creativity of the Bukovinian writer, the folk song tradition develops in several aspects, providing a comprehensive understanding of the inseparable connection between his works and folklore. The topic «Yuriy Fedkovych and folk song» is vast, covering several directions, each highlighting its multifaceted structure. These include folk songs set to Fedkovych's lyrics, songs by Ukrainian composers using his poetry (e.g., Y. Mandichevsky, S. Vorobkevych, A. Vakhnianyn, F. Kolessa, S. Liudkevych, and O. Nyzhankivsky), and songs about the Bukovinian Nightingale.

In particular, the article examines the poetry by Y. Fedkovych, influenced by folklore and was later set to music, as well as his prose and dramatic works that incorporate texts of Ukrainian folk songs. Particular attention is given to Y. Fedkovych's folkloristic activity, which influenced his multi-genre creativity. Also, his translations of Ukrainian folk songs into German are highlighted.

Key words: song, poetry, motif, prose, dramatic, composer, notes, melody.

Постановка проблеми. Юрій Федькович – визначний просвітител, письменник (поет, прозаїк, драматург, майстер письма для дитячого читання, перекладач), публіцист, фольклорист, етнограф, «піонер нової літератури» (Юрійчук, 2001: 48), редактор газети «Буковина» – першого в краї україномовного періодичного видання; той, хто започаткував «весну українського національно-культурного відродження» (Федькович, 2004: 6) та «вписав» Буковину в українську і світову літературу» (Шалата, 1984: 6). Окрім зазначених фахів, майбутній письменник працював землеміром (в інженера Чунтуляка), аптекарем (в аптекаря Бредемеєра), писарем, жовніром, війтом, котрий давав приватні уроки, вправно володів ціпом, косою, збирав гроші на церкву, виступав правозахисником селян, беручи участь у сервітутових процесах, був шкільним інспектором Вишницького повіту (1869–1872), співробітником львівської «Просвіти», став визначним педагогом, невтомним трудівником на ниві народної освіти, ідеї якого, зокрема, навчання національною мовою, нині – дуже актуальні. Про високу освіченість першого «буковинсько-гуцульського європейця», знавця «п'яти мов (крім рідної, ще й німецької, польської, французької, румунської, угорської)» (Ковалець, 2011: 225), пише Лідія Ковалець, – на сьогодні найвідоміша дослідниця життя і творчості буковинського Соловія, вказуючи, зокрема, і на потужну лектуру письменника (Ковалець, 2006: 40). Отже, на нашу думку, Юрія Федьковича цілком можна вважати своєрідним «українським Леонардо да Вінчі».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Літературознавець М. Насенко вважає митця «першим професійним поетом Буковини і першим із тих, хто заговорив про національну свідомість буковинців» (Насенко, 2012: 324). Натомість Д. Павличко пише: «За словами Франка, Федькович стоїть обіч Шевченка перший. Тому треба перестати говорити, що маємо трійцю – Шевченко, Франко, Леся Українка. Леся Українка – велика поетеса, але якщо говорити про першу трійцю, то це Шевченко, Федькович, Франко» (Павличко, 2014: 6).

За влучним висловленням Г. Філіпчука, Ю. Федькович – «український Поет синіх гір і запінених Черемоша і Прута», виростаючи поміж такої краси спершу від матері («Бо моя мати мене породила, / Та де вірли воду пили, / Та й співаночок мене научила / Вісімдесят і чотири. / Бо моя мати мене породила / В чистім поли при Дунаю. / «Співай, мій сину, – так ми говорила, – / Як соловії в темнім гаю» (Федькович, 2004: 27)), а пізніше – від сестри Марії («Моя старша сестра знала незра-

ховані казки і пісні руссконародні [...], а же ми ся обоє так дуже любили, то я, хлопчиком бувше, раз у раз при ней ся забавляв і всі тоті співанки і казки попереїняв» (Федькович, 2022: 105)) з дитинства увібрав любов до народної пісні.

Як зазначає Я. Шлюсар-Бак (Шлюсар-Бак, 1984: 148), «улюбленими піснями Федьковича були народні співанки про Олексу Довбуша «Гей, попід гай зелененький» та «А на нашій полонині розвив ми ся бучок», які надихнули поета на написання віршів про легендарного ватажка опришків /«Сам», «Сонні мари», «Дзвінка», «Довбуш»/».

Недаремно, спраглий до краси пісенної творчості, автор пізніше у поезії «Одних виучують писарить», яка вперше була надрукована в журналі «Правда» (1868), напише: «Одних виучують писарить, / А другі пнуться аж в попи; / А я лиш співанки на швару (швар – висока трава на полонинах. – В. Чолкан) / Хотів посяти...» (Федькович, 2004: 139).

Мета і завдання статті. На основі детального аналізу поезії, прози, драматургії та публіцистики Ю. Федьковича з'ясуємо вплив народнопісенної традиції, що позначається на жанрово-стильових особливостях творів письменника.

Виклад основного матеріалу дослідження. Юрій Федькович володів гарним голосом (баритоном). Про особливу любов письменника до співу посвідчує наступний спомин, записаний Наталею Семанюк: «[...] Марко Черемшина так згадував розповіді свого батька: «Коли читано книжки Юрія Федьковича, дедя мій не могли нахвалитися того свого «тезка» і розповідали про него: як-то він не раз співав у церкві в Путилові так сильно, що усі гудзики у його кабаті були потріскали і попадали на землю...» (Семанюк, 1959: 174). Окрім таланту до співу, митець володів грою на кількох музичних інструментах – скрипці, цимбалах, гітарі та цитрі. Так, Мелітон Бучинський, гостюючи у Юрія Федьковича у Путилі, засвідчив пізніше у спогадах, що той «пісні народні, ним самим уложені в ноти, відспівував ніжно баритоном при гітарі» (Федькович, 2019: 97). Отже, письменник добре знав музичну грамоту, тому міг самостійно занотовувати мелодії власних і народних пісень.

З-поміж музичних інструментів, на яких грав письменник, особливе місце займала ліра. Вона найбільше імпонувала духу митця. Саме про ліру Юрій Федькович позитивно висловлювався у супровідних статтях до збірників «Дванадцять пісень про святого Николая» та «Коляди старовіцкі». У героя «Казки за одного стрільця та й за одного опиря» на порозі «золота ліра на сторожи»

(Федькович, 2011: 29), яка, виконуючи охоронну функцію, не дає можливості жодній нечисті потрапити до хати.

Перебуваючи на службі у австрійській цісарсько-королівській армії (від 1 листопада 1852 року до березня 1863 року), Юрій Федькович ні на мент не забував про рідну пісню. Так, Яків Осташик – приятель поета по військовій службі – згадує: «Наш пан лейтман Федькович дуже дбав, аби жовняри знали красно співати. Прийде неділя, то в неділю з полудня не пішли хлопців на spacer на місто, але котрий має добрий голос, тих усіх збере на подвір'ю в касарни та й учить співати. Як хто знав грати на скрипці, той уже грав, а вони за скрипкою співали. Учив, учив, аж поки не привчилися добре співати. Тоді-то варт було послухати співанок» (Федькович, 2019: 122). Здебільшого це були народні пісні, коломийки, варіанти поезій Ю. Федьковича «У Вероні» (1861), «Під Маджентов» (1861) (Федькович, 2019: 124–125), покладені ним самим на музику.

Ще один побратим Юрія Федьковича по війську Василіка Драгінда у спогадах зазначає, що жовніри під керівництвом пана Гординського «співали по-руськи» (Федькович, 2019: 127) цісарський гімн «Сохрани нам, моцний Боже». Як зазначає у примітках до нового видання повного корпусу мемуарних текстів про письменника Л. Ковалець, назва твору – «це перший рядок перекладеного Ю. Федьковичем «Австрійського народного гімну» (1854) австрійського письменника Йоганна Габрієля Зайдля (1804–1875), музика Франца Йозефа Гайдна. Ю. Федькович назвав свій твір «Піснею за цісаря» і вперше опублікував його 1861 р. в додаткові «Slovo na slovo do redaktora "Slova"» (Федькович, 2019: 127). Як стверджує Осип Маковей, «перші пісні його – то «жовнярські думи», спомини з війни, тема, найближча поетові. Склали він ці пісні на лад народних, мабуть, співаючи собі при писанні і самі мелодії» (Маковей, 2005: 143). Іван Франко зазначав: «У своїх перших поезіях Федькович був поетом оригінальним, що в тоні народної пісні оспівував пригоди реального життя, – жовнірського [...]» (Франко, 1980: 200).

Поезії Юрія Федьковича за своєю традиційною віршовою структурою досить часто нагадують народнопісенний коломийковий вірш, тому на них легко «накласти мелодію». У передмові до видання «Народні пісні Буковини в записах Юрія Федьковича» О. Романець зазначає: «Як поет він народився з народної пісні» (Дей, Романець, 1968: 14). Зазначена книга містить нотний додаток, де вміщено одинадцять художніх текстів («Гой ти, пане-господарю», «Маланка», «Гой піду ж бо я, гой

піду ж бо я то в гору, то в долину», «Гий попід гай зелененький», «Жовняр», «Цапістрайх», «Марш», «Удалили тамборики», «Гоя пане ти наш», «Думка під Маджентов», «Як засяду, братя, коло чари»), мелодію до яких написав Юрій Федькович. Серед співанок-хронік варто виокремити твір «Ци думаєш, Джурджуване, що твоя Віжниця» (Дей, Романець, 1968: 151). На думку І. Франка, таку народну пісню, в якій, «крім першого куплета, нема нічого народного» (Франко, 1986: 283), зложив буковинський Соловій. І. Франко вважав, що Ю. Федькович взяв перший куплет з чисто народної пісні, а далі висловив власне розуміння політики і дій Лук'яна Кобилиці.

Чимало поетичних творів автор часто іменує «співанками» чи «піснями»: «Поклін», «При відході», «Співанка», «Марш на Італію», «У Вероні», «У гори!». Таким жанровим визначенням поет, очевидно, хоче донести до читача думку про те, що цей художній текст можна покласти на музику. Підтвердження цього факту сьогодні можемо віднайти на сторінках збірки «Цвіт шовкової косиці», яка складається з трьох розділів: **«Народні пісні на слова Юрія Федьковича»**, **«Пісні українських композиторів на слова Юрія Федьковича»** (серед яких прізвища відомих композиторів – *Євсевія Мандичевського* /пісні «Рідний край», «Місяцю-князю»/; *Сидора Воробкевича* /пісні «Коби я мав хатку», «Ластівка і діти»/; *Віктора Матюка* /пісня «Ластівочко, щебетушко»/; *Філарета Колесси* /пісні «Три стрільчики», «О, Боже, милий світе», «Болить мене головонька»/; *Анатолія Вахнянина* /пісня «Який ти добрий, Боже»/; *Павла Стельмащука* /пісні «Зашуміли темні лози», «Сонце низько, вечір близько», «Пою коні при Дунаю», «Засвіти ми, ясна зоре»/; *Іллі Міського* /пісня «Повій, вітре, повій, буйний»/; *Василя Пиндика* /пісні «Тарасові Шевченку на вічну пам'ять», «До Данила Млаки», «Думи мої, діти мої», «Молодість минула»/) та **«Пісні про Юрія Федьковича»**. Так, вірш «У Вероні» має два варіанти народної пісні, мелодію якої розшифрував лауреат літературно-мистецьких премій імені Віктора Зубара та Сидора Воробкевича Кузьма Смаль. Поезія «Вечором» (Федькович, 2004: 33) містить на сьогодні вісім варіантів народної пісні «Пою коні при Дунаю», записи якої у Чернівецькій, Івано-Франківській, Львівській областях здійснили Леопольд Яценко, Кузьма Смаль, Авксентій Яківчук, Григорій Дем'ян та Осип Роздольський. Український композитор Павло Стельмащук (1918–1964) створив однойменний музичний твір для трьохголосного чоловічого хору (Смаль, 2004: 101).

Поезія Юрія Федьковича «Як я, братя, раз сконаю» (Федькович, 2004: 79), музику до якої написав український композитор, музикознавець, фольклорист, педагог, доктор музикознавства, дійсний член Наукового товариства імені Т. Шевченка Станіслав Людкевич (1879–1979), не ввійшла до збірки, впорядкованої Кузьмою Смалем. Цей твір, написаний митцем 1905 року для чоловічого хору а капела, видали у 1906 і 1911 роках.

До видання «Цвіт шовкової косиці», упорядкованого Кузьмою Смалем, не ввійшла також і хорова сцена «Гуляли», яку написав відомий український композитор, диригент, громадський діяч Остап Нижанківський (1863–1919), де спостерігаємо характерне різке зіставлення картин безтурботного свята та душевного страждання головного героя. Поезія Юрія Федьковича «Гуляли» вперше була надрукована в журналі «Правда» (1869) (Федькович, 2004: 256). Ноти музичного шедеву О. Нижанківського, присвяченого відомому українському громадсько-політичному діячеві, композитору, педагогу і журналісту Анатолію Вахнянину, надруковані у альманасі «Буковинський Кобзар», присвяченому 110 роковинам з дня народження великого українського поета Юрія Федьковича (Зеленюк, 1944: 28–31). Як зазначає доктор філологічних наук, професор, журналіст, публіцист, письменник Микола Тимошик, на це видання «діяло своєрідне негласне табу. Більше того, інформація про наявність збереженого на Буковині єдиного примірника не з'являлася ніде у відкритих каталогах за останні тридцять літ української незалежності» (Тимошик, 2023: 317).

Поезію «Сестра» Юрій Федькович називає «співанкою з української думки». Така авторська номінація свідчить про максимальне наближення художніх творів письменника до народної пісні, що прослідковуємо у текстовому наповненні поезій. Дотичними до музики є назви поезій «Співацька доля», «Співацька добраніч. На скін Тараса Шевченка», «Співак» (За Шіллером. «Die Theilung der Erde»).

До баркароли – ліричної пісні переважно мрійливого ґатунку із плавною мелодією, яку склали і виконували венеціанські човняри-гондольєри, – звертається поет в однойменному творі. У зазначеному тексті спостерігаємо, як на основі баркароли витворився відповідний поетичний жанр з виразними ознаками стилізації фольклорного зразка, як-от: «Сонце заходить, лідо леліє, / У сріблі луни лягуна мріє, / А гондоліре, краший Аполля, / Пустився барков долів на море...» (Федькович, 2004: 168).

Збірка «Поезії» (1862) містить «Пісні ладовні (весільні)», що текстуально наближені до весільних пісень, які власноруч записував Юрій Федькович. Порівняймо перші дві строфи творів цього жанру: «Хміль лугами, хліб ланами! Ладо! Ладо! / Будем, братя, пропивати!» (фольклорний запис весільної пісні «Хміль лугами, хліб ланами!» (Дей, Романець, 1968: 59)) і «Цвіт лугами, пшениця ланами, / Ладо! Ладо! / Батеньку мій милий, вечеряй ти з нами, / Милий Боже!» (перша поезія «Пісень ладовних (весільних)» (Федькович, 2004: 36).

Чимало поетичних рядків Юрія Федьковича містять алюзії на українські народні пісні. Так, у поезії «До Михайла Дучака у славній Заставні» читаємо: «Літа мої молодії, / Доле моя щасна! / В мене дома меди-вина, / Хата на помості, – / Вернітєся, коханії, / Хоть на днину в гості!» (Федькович, 2004: 101). Родинно-побутова пісня «Із-за гори кам'яної» містить наступну строфу: «Ой, догнали літа мої / На кленовім мості / Ой, вернітєся, літа мої, / Хоч до мене в гості» (Шумада, 1989: 255).

Перших два катрени поезії Юрія Федьковича «У поли, гей, у поли!» звучать так: «У поли, гей, у поли / Літають три соколи, / А я собі думаю: / Чому я крил не маю? / Коби ж то крила, крила, / Полетів би-м, де мила, / Полетів на Підгір'є, / Де милої подвір'є» (Федькович, 2004: 73). У поета-романтика Миколи Петренка вірш «Дивлюсь я на небо» починає наступний катрен: «Дивлюсь я на небо та й думку гадаю: / Чому я не сокіл? Чому не літаю? / Чому мені, Боже, ти крилля не дав? / Я б землю покинув і в небо злітав» (Шумада, 1989: 383).

Поезію «Дивлюсь я на небо» Микола Петренко написав ще до початку чиновницької кар'єри. Знаменитий твір вийшов друком 1841 року в поетичному збірнику «Сніп» з титулом «Недоля». Цікава версія «Недолі» вийшла у брошурі «Holos na holos dlia Haluscunu» у Чернівцях 1861 року. Укладачі надрукували поезію латиницею: «Dyvliu sia na nebo...». Припускаємо, що з цим виданням мав можливість ознайомитися Юрій Федькович.

Другий рядок поезії «Ударили тамборики», вперше надрукованої в збірці «Пісні жовнярські з голосами. Склав Ю. Федькович. Чернівці, 1887», «[...] Заплакала дівчиночка свої чорні очі» (Федькович, 2004: 234) є алюзією на козацьку пісню «За світ встали козаченьки» (За світ встали козаченьки / В похід опівночі, / Заплакала Марусенька / Свої карі очі) (Коротя-Ковальська, 2011: 232–233), авторство якої приписують славновісній піснетворці часів Хмельниччини Марусі Чурай (1625–1653) (Лановик, Лановик, 2001: 386).

«Юрій Федькович уклав ряд співаників, призначених як для дітей, так і для дорослих читачів, для їх громадянського, морально-етичного та естетичного виховання» (Федькович, 2004: 261), – зазначають упорядники приміток до першого тому видань творів письменника Б. Мельничук і М. Юрійчук. Так, перша частина «Співаника для господарських діточок» була надрукована у Відні (1869), а друга – в «Бібліотеці для молодіжи» (1885–1886). Ошатний том «Лірики» Юрія Федьковича містить п'ять поетичних текстів із цього видання («О Боже, милий світе», «Ластівочко-щобетушко», «Рідний край», «До школи», «У що турати?»); зразки духовної поезії (збірка «Проскурка»), які не входили до жодного з видань тоталітарних часів; «Співанки» (окремим виданням не виходили); «Маланку» (звід обрядових маланчиних пісень, вперше надрукованих частково 1894 р. у тижневику «Неділя» та літературному додатку до «Буковини»).

Ще на початку 70-х років XIX ст., коли активувалася фольклористична діяльність письменника, було підготовлено «Колядник русского народа. Зібрав і зладив Ю. Федькович». Працюючи у Львові (1872–1873), митець був дуже скрупульозним, зокрема, готуючи для видань «Просвіти» церковні, народні колядки та щедрівки, що і засвідчують дослідники (Дей, Романець, 1968: 25, 11, 32).

Серед «Співанок» варто звернути увагу на вірш-пісню «Нова Січа», вперше надруковану в альманасі «Ватра» (1887), де автор у підзаголовку зазначає, що її треба виконувати «на голос “Ще не вмерла Україна”» (Федькович, 2004: 239–240). Саме ця заувага стала фактом того, що цей художній текст не ввійшов до жодного з радянських видань Юрія Федьковича.

Від початку 1870-х років і, можливо, до кінця життя поет працював над циклом «Наша Маланка Дністровая», переднє слово до якого вперше надрукував О. Маковей у «Неділі» – літературному додатку до газети «Буковина» (1894). І. Франко, готуючи до друку пісні, створені на основі слов'янських міфів, зазначив: «[...] Федькович тоном народних щедрівок зложив свою поетичну міфологію, основану на фрагментах староруської міфології, на живих іще народних віруваннях, але переважно черпаних з власної фантазії» (Франко, 1982: 120).

Свій талант до написання співанок Юрій Федькович втілював і в складних моментах, які виникали в його особистому житті. Так, після невдалого сватання до Павліни Волянської (1867 року) поет помстився їй у такий спосіб, що «пішов до легінів, коли вони танцювали, гостив їх, компону-

вав багато коломинок на свою любку та співав їх до танцю. Ось одна з тих:

Ой кувала зозуленька та й сіла на сіно:

Чому ж ти ся не віддаєш, тюдівська Павліно!» (Маковей, 2005: 243).

Протягом усього життя письменник проніс трепетні почуття до свого першого кохання – Емілії Марошані, що засвідчив, наприклад, у одній із поезій – ліричній діалогії «Дві пісні рожеві: Моєму коханню на поклін» (Федькович, 2009: 83–88), де драматична історія взаємин виростає до рівня трагедії, адже кожна з поетичних частин завершується смертю головного героя: стрільця та коханця-вівчаря.

Юрій Федькович – перший серед українських письменників, хто перекладав українські народні пісні німецькою мовою. Як зазначає Галина Гуць (Гуць, 1985: 44), «в його творчому доробку 15 перекладів народних пісень, серед них низка коломинок». Письменник перекладав переважно популярні пісні, які широко побутували по всій Україні. Серед них – пісні про кохання, козацькі, рекрутські, жовнірські пісні, народні балади та коломийки.

Що стосується прозових творів письменника, то Леся Українка у статті «Малоруські письменники на Буковині», написаній російською мовою і вперше надрукованій в газеті «Буковина» за 14, 16, 19 квітня 1900 року, підкреслила, що вони «своїм гарним, чисто народним стилем і зворушливою манерою нагадують малоруські повісті Марка Вовчка. Можна сказати, що кращого стиліста, ніж Федькович, не було і нема серед буковинських і галицьких письменників» (Українка, 2021: 101–102).

Дослідники В. Пасічний і Н. Томашук наголошували «про запровадження нового для прози жанру «пісні», «співанки» («Пісня молодецька про кохання...», «Пісня молодецька про ту удову молоду...»), коли твір починався з народнопісенної історії, виконуваної оповідачем, навіть супроводжувався подачею відповідних нотних рядів, а продовжувався, розвивався-конкретизувався в оригінальному (авторському) художньому викладі – справді як швидше додаткові ілюстрації до пісень» (Пасічний, Томашук, 1959: 113).

У прозових творах письменник досить часто використовує тексти українських народних пісень, варіанти яких зустрічаємо у рукописній збірці «Найкращі співанки...» («Народні пісні Буковини в записях Юрія Федьковича»). Наприклад, текст пісні «Гей піду ж я, гей піду ж я то вгору, то в долину...» (заспів до «Пісні молодецької про кохання...») (Федькович, 2010: 110–112) дуже схожий до однойменного запису, який зафіксований на сторінках

видання «Народні пісні Буковини в записях Юрія Федьковича» (Дей, Романець, 1968: 68–69). Аналогічну ситуацію спостерігаємо, коли порівнюємо текст народної пісні про вдову «Гей попід гай зелененький» (заспів до «Пісні молодецької про ту удову молоду...») (Федькович, 2010: 95–96) та запис, здійснений Юрієм Федьковичем (Дей, Романець, 1968: 80–81). Варіант пісні «Ні ружі з калинов, ні калини з ружев...», яка розпочинає художній твір «Співанка для таких, що кохалися, а не пібралися» (Федькович, 2010: 116), письменник пізніше внесе до рукописної збірки (запис української народної пісні «Чи калина з рожев, чи рожа з калинов») (Дей, Романець, 1968: 70–71). Довший варіант пісні «Гей засвіти, місяченьку», що її співає героїня оповідання «Серце не навчити» (Федькович, 2010: 56) та Тодор – один із героїв твору «Безталанне заоханне» (Федькович, 2010: 166–167), також був внесений письменником до рукописної збірки, укладеної в 1886 році під назвою «Найкращі співанки руського народу на Буковині» (дивіться: «Народні пісні Буковини в записях Юрія Федьковича» (Дей, Романець, 1968: 81–82).

У частині оповідання «Капітан», початок якого не зберігся, головний герой просить свого підопічного – жовніра співати саме співанку про удову. Наратор повідомляє читачам про неймовірну силу впливу співу на слухача: «Я сів та й співаю; а він не плаче, ні! І він плаче, і я плачу...» (Федькович, 2010: 109).

Насичена пісенною творчістю і драматична творчість письменника. Уже перша одноактна п'єса-фрашка «Так вам треба!» (1864) містить «створений переважно зусиллями Федьковичевої музи розкішний вокально-хореографічний матеріал» (Федькович, 2014: 8). Пізніше вона переросла у створення нового драматичного твору «Сватання на гостинці» (1884), куди ввійшли, наприклад, тексти деяких українських народних пісень «Гой піду ж бо я, гой піду ж бо я то в гору, то в долину», «В долину, в долину, а в гай по калину», «Гой у школі, моя ж ти ньько», «Гий по горі, по високій, повій постелився», «Ходить, блудить козак по дорозі» (з деякими відмінами), що засвідчені у виданні «Народні пісні Буковини в записях Юрія Федьковича». У додатку до нової фрашки додано кілька записів коломийок, частина з яких зафіксована письменником у збірці.

Драма «Керманіч, або Стрілений хрест» наскрізь просякнута народними піснями, які

виконують усі герої твору, окрім негативних персонажів. Так, рядки пісні «Моя ж ріля вже зорана, / Вже й кулями засіяна!.. / Білим тілом зволочена / Та ще й кровйов примочена!..» (Федькович, 2014: 172–173), яку співає у драматичному творі Юрія Федьковича Дмитро Нестерюк, що не розлучається зі скрипкою, нагадують текст давньої козацької пісні «Чорна рілля ізорана». Простежуються у драмі і коломийки, які звучать з уст Дмитра (Федькович, 2014: 173–174) та Марка (Федькович, 2014: 179–180).

У трагедії «Довбуш» співає лише божевільна Дзвінка (Федькович, 2014: 121), у той час, як герої комедії «Запечатаний двірник» (Федькович, 1960: 358–379), написаної Юрієм Федьковичем у так званий львівський період (1872–1873), не виконують жодного музичного твору.

Висновки. Як бачимо, любов'ю до народної пісні сповнена не тільки поезія, прозова, драматична творчість Ю. Федьковича, а й публіцистика письменника. Так, у передмові до восьми переспівів Ю. Федьковичем німецькою мовою українських пісень, що має назву «Народна поезія русинів», читаємо: «Що стосується багатства народних пісень, то жоден слов'янський народ не вивищується тут над русинами. І жодна найбагатша збірка лірики цього народу не спроможна її вичерпати. Хто зможе це зробити, коли тут кожен легінь, кожна дівчина тихою піснею ледь чутно вповідає свої почуття?! Тож, безперечно, безліч пісень сповнені найдосконалішої поезії» (Федькович, 2022: 26). У цьому контексті привертає увагу висловлювання Л. Скупейка про те, що Юрій Федькович, «проникаючи у народне життя через народнопоетичну форму, від оригінальності форми народної пісні і характеру приходять до оригінальності художнього змісту» (Скупейко, 1986: 111), що вказує безпосередньо на особливості ідіостилю письменника.

У невеликому дописі до журналу «Зоря» (1886) з нагоди 25-літнього ювілею письменника Іван Франко написав: «Осип-Юрій Федькович – се, безперечно, одна з найоригінальніших літературних фізіономій в нашій літературі» (Франко, 1980: 37). Вважаємо, що творчість Ю. Федьковича цілком заслуговує бути гідно пошанованою не лише в українському, а й в загальноєвропейському літературно-мистецькому просторі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Буковинський Кобзар : Альманах, присвячений 110 роковинам з дня народження великого українського поета Юрія Федьковича / Ред. колегія : І. С. Зеленюк, Й. Д. Лучицький, Л. М. Терещенко, П. М. Каніболоцький, О. Т. Крицевий, Г. М. Мізюн, А. І. Ященко. Чернівці, 1944. 104 с.

2. Гуць Г. Юрій Федькович і західно-європейська література. Київ : Вища школа, 1985. 207 с.
3. Закувала зозуленька. Антологія української народної творчості : Пісні, прислів'я, загадки, скоромовки : Для ст. шк. віку / Упоряд., передм. та прим. Н. С. Шумади ; худож. оформл. В. П. Вересюка. Упоряд. граф. матеріалу С. М. Музиченка. К. : Веселка, 1989. 606 с.
4. Ковалець Л. Юрій Федькович у царині своєї лектури. *Слово і час*. 2006. № 1. С. 36–51.
5. Ковалець Л. Юрій Федькович : Історія розвитку творчої індивідуальності письменника : монографія. К. : ВЦ «Академія», 2011. 440 с.
6. Лановик М., Лановик З. Українська усна народна творчість : підручник. К. : Знання-Прес, 2001. 591 с.
7. Маковей О. Життєпис Осипа Юрія Гординського-Федьковича / За ред. Б. І. Мельничука, Л. М. Ковалець, О. В. Добржанського, К. М. Лук'янюка. Чернівці : КП видавництво «Золоті литаври», 2005. 432 с.
8. Насенко М. Художня література України. Від міфів до модерної реальності. К. : Вид. центр «Просвіта», 2012. 1088 с.
9. Народні пісні Буковини в записах Юрія Федьковича / Упоряд. і приміт. О. І. Дея, О. С. Романця. К. : Музична Україна, 1968. 222 с.
10. Павличко Д. Будувати Україну в кожній своїй хаті. *Буковина*. 2014. 8 серп. № 53 (2384). С. 6.
11. Пасічний В., Томашук Н. Проза Юрія Федьковича. *Юрій Федькович*. Статті та матеріали. Чернівці : Видання Чернівецького державного ун-ту, 1959. С. 97–130.
12. Пісенний світ українознавства (Збірник народних, календарно-обрядових та авторських пісень для дітей та дорослих) / Упоряд. В. П. Коротя-Ковальська. Кам'янець-Подільський : ПП «Медобори-2006», 2011. 272 с.
13. Семанюк Н. Марко Черемшина і Юрій Федькович. *Юрій Федькович*. Статті та матеріали. Чернівці : Видання Чернівецького державного ун-ту, 1959. С. 173–178.
14. Скупейко Л. Іван Франко про творчу індивідуальність письменника. К. : Наук. думка, 1986. 136 с.
15. Тимошик М. Змосковлення Буковини. 1940 – 1990. За документами архівів та матеріалами преси : У 2-х кн. Кн. 1 : Ментальність. Культура. Література / Передм. Г. Філіпчука. Чернівці : Видавничий дім «Букрек», 2023. 448 с.
16. Українка Леся. Повне академічне зібрання творів : у 14 томах. Том 7. Літературно-критичні та публіцистичні статті / Ред. В. Агеєва ; передм. М. Моклиця ; упоряд., комент. М. Моклиця, Н. Колошук, Т. Левчук. Київ : «Типографія “Від А до Я”», 2021. 680 с. С. 87–112.
17. Юрій Федькович. Твори. Т. 1 : Поезія. Частина перша : Лірика. / Упоряд., підгот. текстів і приміт. Б. І. Мельничука, М. І. Юрійчука ; вступ. ст. Б. І. Мельничука. Чернівці : Видавництво «Буковина», 2004. 272 с.
18. Юрій Федькович. Твори. Т. 1. : Поезія. Частина друга : Ліро-епічні та епічні твори / Упоряд., підгот. текстів і приміт. Б. І. Мельничука, М. І. Юрійчука, Л. М. Ковалець та Л. М. Черняк ; вступ. ст. Б. І. Мельничука. Чернівці : Видавництво «Буковина», 2009. 264 с.
19. Юрій Федькович. Твори. Т. 2 : Проза. Повісті та оповідання / Упоряд., підгот. текстів і приміт. Б. І. Мельничука, Л. М. Ковалець, Л. М. Черняк ; вступ. ст. Л. М. Ковалець. Чернівці : Видавництво «Буковина», 2010. 304 с.
20. Юрій Федькович. Твори. Т. 3 : Проза. Повісточки, казки, фразки, придабашки / Упоряд., підгот. текстів і приміт. Б. І. Мельничука, Л. М. Ковалець та Л. М. Черняк ; вступ. ст. Б. І. Мельничука. Чернівці : Видавництво «Буковина», 2011. 224 с.
21. Юрій Федькович. Твори. Т. 4 : Драматургія / Упоряд., підгот. текстів Б. І. Мельничука, Л. М. Ковалець, Л. М. Черняк ; приміт. Л. М. Ковалець, Р. Т. Ковальця ; вступ. ст. Л. М. Ковалець. Чернівці : Видавництво «Буковина», 2014. 320 с.
22. Юрій Федькович. Твори. Т. 5 : Публіцистика. Науково-популярні праці. Листи / Упоряд., підгот. текстів Б. І. Мельничука, Л. М. Ковалець, Л. М. Черняк ; вступ. ст. Б. І. Мельничука ; приміт. Л. М. Ковалець ; післямова Л. М. Черняк. Чернівці : Видавництво «Буковина», 2022. 316 с.
23. Юрій Федькович у спогадах сучасників / Упоряд., передм., примітки Лідії Ковалець. 2-ге вид., доповн. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2019. 320 с.
24. Франко І. Українські «народовці» і радикали // Франко І. Збір. творів : у 50 т. Т. 28 : Літ.-крит. праці (1890–1892). К. : Наук. думка, 1980. С. 198–206.
25. Франко І. Перше повне видання творів Федьковича // Франко І. Збір. творів : у 50 т. Т. 33 : Літ.-крит. праці (1900–1902). К. : Наук. думка, 1982. С. 116–136.
26. Франко І. Лук'ян Кобилиця. Епізод із історії Гуцульщини в першій половині XIX в. // Франко І. Збір. творів : у 50 т. Т. 47 : Історичні праці (1898–1913). К. : Наук. думка, 1986. С. 248–288.
27. Цвіт шовкової косиці : Пісні на слова Юрія Федьковича та про нього / Упоряд. та нотографія Кузьми Смаля. Чернівці : Зелена Буковина, 2004. 164 с.
28. Шалата М. Юрій Федькович. Життєвий і творчий шлях. К. : Дніпро, 1984. 239 с.
29. Шлюсар-Бак Я. Федькович і музика. *Юрій Федькович*. Тези доповідей Республіканської наукової конференції, присвяченої 150-річчю з дня народження видатного письменника-демократа і громадського діяча Ю. Федьковича / 18–20 жовтня 1984 р. / Ред. колегія : Б. І. Мельничук, М. І. Юрійчук, Н. Д. Бабич, В. М. Лесин, І. І. Слинсько, Д. Г. Бучко. Чернівці : ЧДУ, 1984. С. 148–149.
30. Юрійчук М. Юрій Федькович. Письменники Буковини другої половини XIX – першої половини XX століття : Хрестоматія. Частина 1. Упоряд. Б. І. Мельничук, М. І. Юрійчук. Чернівці : Прут, 2001. 800 с.

REFERENCES

1. Bukovynskyi Kobzar (1944): Almanakh, prysviachenyi 110 rokovynam z dnia narodzhennia velykoho ukrainskoho poeta Yuriiia Fedkovycha [An almanac dedicated to the 110th anniversary of the birth of the great Ukrainian poet Yuriy

- Fedkovych] / Red. kolehiia : I. S. Zeleniuk, Y. D. Luchytskyi, L. M. Tereshchenko, P. M. Kanibolotskyi, O. T. Krytsevyi, H. M. Mizium, A. I. Yashchenko. Chernivtsi. 104. [in Ukrainian].
2. Huts H. (1985) Yurii Fedkovych i zakhidno-yevropeiska literature [Yuriy Fedkovich and Western European literature]. Kyiv : Vyshcha shkola. 207. [in Ukrainian].
3. Zakuvala zozulenka (1989). Antolohiia ukrainskoi narodnoi tvorchosti : Pysni, pryslivia, zahadky, skoromovky [The cuckoo was chained. Anthology of Ukrainian folk art: Songs, proverbs, riddles, colloquialisms] : Dlia st. shk. viku / Uporiad., peredm. ta prym. N. S. Shumady ; khudozh. oforml. V. P. Veresiuka. Uporiad. hraf. Materialu S. M. Muzychenka. K. : Veselka. 606. [in Ukrainian].
4. Kovalets L. (2006) Yurii Fedkovych u tsaryni svoiei lektury [Yuriy Fedkovich in the realm of his lecture]. Slovo i chas. № 1. 36–51. [in Ukrainian].
5. Kovalets L. (2011) Yurii Fedkovych : Istoriia rozvytku tvorchoi indyvidualnosti pysmennyka : monohrafia [Yuriy Fedkovich: The history of the development of the writer's creative individuality]. K. : VTS «Akademiia». 440. [in Ukrainian].
6. Lanovyk M., Lanovyk Z. (2001) Ukrainska usna narodna tvorchoist [Ukrainian nuncupative folk art]: pidruchnyk. K. : Znannia-Pres. 591. [in Ukrainian].
7. Makovei O. (2005) Zhyttiepys Osypa Yuriiia Hordynskoho-Fedkovycha [Biography of Osip Yuriy Gordynskyi-Fedkovych] / Za red. B. I. Melnychuka, L. M. Kovalets, O. V. Dobrzhanskoho, K. M. Lukianiuka. Chernivtsi : KP vydavnytstvo «Zoloti lytavry». 432. [in Ukrainian].
8. Naienko M. (2012) Khudozhnia literatura Ukrainy. Vid mifiv do modernoi realnosti [Fiction of Ukraine. From myths to modern reality]. K. : Vyd. tsentr «Prosvita». 1088. [in Ukrainian].
9. Narodni pysni Bukovyny v zapysakh Yuriiia Fedkovycha (1968) [Folk songs of Bukovyna in the records of Yuriy Fedkovich] / Uporiad. i prymit. O. I. Deia, O. S. Romantsia. K. : Muzychna Ukraina. 222. [in Ukrainian].
10. Pavlychko D. (2014) Buduvaty Ukrainu v kozhnii svoii khati [To build Ukraine in every house]. Bukovyna. 8 serp. № 53 (2384). 6. [in Ukrainian].
11. Pasichnyi V., Tomashuk N. (1959) Proza Yuriiia Fedkovycha [Prose by Yuriy Fedkovich]. Yurii Fedkovych. Statti ta materialy. Chernivtsi : Vydannia Chernivetskoho derzhavnoho un-tu. 97–130. [in Ukrainian].
12. Pisennyi svit ukrainoznavstva (Zbirnyk narodnykh, kalendarno-obriadovykh ta avtorskykh pisen dlia ditei ta doroslykh) (2011) [Song world of Ukrainian studies (Collection of folk, calendar-ritual and author's songs for children and adults)] / Uporiad. V. P. Korotia-Kovalska. Kamianets-Podilskyi : PP «Medobory-2006». 272. [in Ukrainian].
13. Semaniuk N. (1959) Marko Cheremshyna i Yurii Fedkovych [Marko Cheremshina and Yuriy Fedkovich]. Yurii Fedkovych. Statti ta materialy. Chernivtsi : Vydannia Chernivetskoho derzhavnoho un-tu. 173–178. [in Ukrainian].
14. Skupeiko L. (1986) Ivan Franko pro tvorchu indyvidualnist pysmennyka [Ivan Franko about the writer's creative individuality]. K. : Nauk. dumka. 136. [in Ukrainian].
15. Tymoshyk M. (2023) Zmoskovlennia Bukovyny. 1940 – 1990. Za dokumentamy arkhiviv ta materialamy presy [Muscovization of Bukovyna. 1940 – 1990. According to archive documents and press materials]: U 2-kh kn. Kn. 1 : Mentalnist. Kultura. Literatura / Peredm. H. Filipchuka. Chernivtsi : Vydavnychiy dim «Bukrek». 448. [in Ukrainian].
16. Ukrainka Lesia. (2021) Povne akademichne zibrannia tvoriv [Complete academic collection of works] : u 14 tomakh. Tom 7. Literaturno-krytychni ta publitsystychni statti / Red. V. Aheieva ; peredm. M. Moklytsia ; uporiad., koment. M. Moklytsia, N. Koloshuk, T. Levchuk. Kyiv : «Typohrafiia “Vid A do Ya”». 680. [in Ukrainian].
17. Iurii Fedkovych. (2004) Tvory. T. 1 : Poeziia. Chastyna persha : Liryka. / Uporiad., pidhot. tekstiv i prymit. B. I. Melnychuka, M. I. Yuriiichuka ; vstup. st. B. I. Melnychuka. Chernivtsi : Vydavnytstvo «Bukovyna». 272. [in Ukrainian].
18. Iurii Fedkovych. (2009) Tvory [Works]. T. 1. : Poeziia. Chastyna druga : Liro-epichni ta epichni tvory / Uporiad., pidhot. tekstiv i prymit. B. I. Melnychuka, M. I. Yuriiichuka, L. M. Kovalets ta L. M. Cherniak ; vstup. st. B. I. Melnychuka. Chernivtsi : Vydavnytstvo «Bukovyna». 264. [in Ukrainian].
19. Iurii Fedkovych. (2010) Tvory [Works]. T. 2 : Proza. Povisti ta opovidannia / Uporiad., pidhot. tekstiv i prymit. B. I. Melnychuka, L. M. Kovalets, L. M. Cherniak ; vstup. st. L. M. Kovalets. Chernivtsi : Vydavnytstvo «Bukovyna». 304. [in Ukrainian].
20. Iurii Fedkovych. (2011) Tvory [Works]. T. 3 : Proza. Povistochky, kazky, frashky, prydashky / Uporiad., pidhot. tekstiv i prymit. B. I. Melnychuka, L. M. Kovalets ta L. M. Cherniak ; vstup. st. B. I. Melnychuka. Chernivtsi : Vydavnytstvo «Bukovyna». 224. [in Ukrainian].
21. Iurii Fedkovych. (2014) Tvory [Works]. T. 4 : Dramaturhiia / Uporiad., pidhot. tekstiv B. I. Melnychuka, L. M. Kovalets, L. M. Cherniak ; prymit. L. M. Kovalets, R. T. Kovaltsia ; vstup. st. L. M. Kovalets. Chernivtsi : Vydavnytstvo «Bukovyna». 320. [in Ukrainian].
22. Iurii Fedkovych. (2022) Tvory [Works]. T. 5 : Publitsystyka. Naukovo-populiarni pratsi. Lysty / Uporiad., pidhot. tekstiv B. I. Melnychuka, L. M. Kovalets, L. M. Cherniak ; vstup. st. B. I. Melnychuka ; prymit. L. M. Kovalets ; pisliamova L. M. Cherniak. Chernivtsi : Vydavnytstvo «Bukovyna». 316. [in Ukrainian].
23. Iurii Fedkovych u spohadakh suchasnykiv (2019) [Yuriy Fedkovich in the memories of his contemporaries] / Uporiad., peredm., prymitky Lidii Kovalets. 2-he vyd., dopovn. Chernivtsi : Chernivetskyi nats. un-t im. Yu. Fedkovycha. 320. [in Ukrainian].
24. Franko I. (1980) Ukrainski “narodovtsi” i radykaly [Ukrainian narodovtsi and radicals] Zibr. tvoriv : u 50 t. T. 28 : Lit.-kryt. pratsi (1890–1892). K. : Nauk. dumka. 198–206. [in Ukrainian].
25. Franko I. (1982) Pershe povne vydannia tvoriv Fedkovycha [The first complete edition of Fedkovich's works] // Franko I. Zibr. tvoriv : u 50 t. T. 33 : Lit.-kryt. pratsi (1900–1902). K. : Nauk. dumka. 116–136. [in Ukrainian].

26. Franko I. (1986) Lukian Kobylitsia. Epizod iz istorii Hutsulshchyny v pershii polovyni XIX v. [Lukyan Kobylitsa. An episode from the history of the Hutsul region in the first half of the 19-th century.] // Franko I. Zibr. tvoriv : u 50 t. T. 47 : Istorychni pratsi (1898–1913). K. : Nauk. dumka. 248–288. [in Ukrainian].
27. Tsvit shovkovoï kosytsi (2004) : Pysni na slova Yurii Fedkovycha ta pro noho [The flower of a silk braid: Songs to the words of Yuriy Fedkovich and about him] / Uporiad. ta notohrafiia Kuzmy Smalia. Chernivtsi : Zelena Bukovyna. 164. [in Ukrainian].
28. Shalata M. (1984) Yurii Fedkovych. Zhyttievyi i tvorchyi shliakh [Yuriy Fedkovich. Life and creative path]. K. : Dnipro, 239. [in Ukrainian].
29. Shliusar-Bak Ya. (1984) Fedkovych i muzyka [Fedkovich and music]. Yurii Fedkovych. Tezy dopovidei Respublikanskoi naukovoï konferentsii, prysviachenoï 150-richchiu z dnia narodzhennia vydatnoho pysmennyka-demokrata i hromadskoho diiacha Yu. Fedkovycha /18–20 zhovtnia 1984 r./ Red. kolehiia : B. I. Melnychuk, M. I. Yuriichuk, N. D. Babych, V. M. Lesyn, I. I. Slynko, D. H. Buchko. Chernivtsi : ChDU. 148–149. [in Ukrainian].
30. Iuriichuk M. (2001) Yurii Fedkovych. Pysmennyky Bukovyny druhoï polovyny XIX – pershoï polovyny XX stolittia [Yuriy Fedkovich. Bukovyna writers of the second half of the 19-th – the first half of the 20-th century] : Khrestomatiia. Chastyna 1. Uporiad. B. I. Melnychuk, M. I. Yuriichuk. Chernivtsi : Prut. 800. [in Ukrainian].